

Asociace
pro mezinárodní
otázk
Association
for International
Affairs

Newsletter

Asijský program

1/2009

leden 2009

Měsíčník o dění na asijském kontinentu

V tomto vydání najdete

Třicet let čínských reforem

Čína a Tchajwan: šest návrhů tchajwanským krajanům

The 2008 Mongolian local election to the provinces assemblies: MPRP's continuing dominance before the 2009 presidential election

New York, Bali, Madrid, Londýn, Bombaj

Minianalýzy

Třicet let čínských reforem

Václav Kopecký

Čína oslavila třicáté výročí počátku ekonomických reforem. Prezident Chu Ťin-tchao ve svém projevu zhodnotil a ocenil dosavadní vývoj a upozornil na potřeby budoucnosti. Žádné překvapení se však nekonalo a tradiční kurz zůstává zachován.

V posledních letech se objevují stále významnější výzvy, kterým musí komunistické vedení čelit. Nejedná se jen o tradičně skloňovanou demokratizaci či lidská práva. Stále většího významu nabývají environmentální problémy jako znečištění ovzduší, nedostatek pitné vody či desertifikace. Současná ekonomická krize zároveň snižuje celosvětovou poptávku po levném čínském zboží, což ohrožuje základní mantru komunistické legitimacy – ekonomický růst. Objevuje se stále více odhadů, že v následujícím roce nedosáhne růst čínského hospodářství ani osm procent. Tato hranice je tradičně považována za nutnou k udržení sociálních nepokojů na snesitelné míře.

Základní hesla projevu, jako udržení stability, potřeba víry ve správné vedení Komunistické strany a budování socialismu s čínskými prvky, či chvála Teng Siao-pchinga, by mohla zaznít v jakémkoliv jiném projevu v posledních deseti letech. Byl přítomen tradiční důraz na ekonomická témata a hospodářský růst. Překvapením se tak stala jen výzva k větším státním regulacím ekonomiky, která nebyla sice v kontextu ekonomické krize úplně nečekaná, ale je v protikladu k dříve propagovanému většímu uvolnění.

Hlavním cílem oslav byla však ukázka kontinuity vládnoucího režimu. Ačkoliv se objevilo v posledních měsících několik překvapivých protestů z relativně vlivných kruhů, komunistická strana drží moc pevně ve svých rukou. Zachraňuje ji její flexibilita, která jí umožnila se v posledních třiceti letech vyrovnat se všemi hrozbami. Opakovaná slova o stabilitě, pokroku a nutnosti dalších reforem ukazují, že v tomto kurzu hodlá nadále pokračovat.

Oslavy výročí tak představovaly přesně to, co se očekávalo. Poněkud křečovitou a částečně iluzorní manifestaci jednoty a víry v režim na jedné straně, ale zároveň fascinující cestu, kterou Čína dokázala od počátku reforem urazit. Dá se očekávat, že do roku 2012 budou ke slyšení stále stejné projevy a politika se příliš nepromění. Ovšem pátá generace čínských politiků, která v tomto roce nastoupí, může představovat změnu. Pětatřicáté výročí tak může být pro svět překvapením, ať už v pozitivním či negativním slova smyslu.

Čína a Tchajwan: šest návrhů tchajwanským krajanům

Michal Thim

Třicáté výročí zahájení čínských reforem se kryje s dalším výročím. Prvního ledna 1979 Teng Siao-pching přednesl „zprávu tchajwanským krajanům“, která byla významná především opuštěním politiky „ozbrojeného osvobození“ přechodem k politice „mírového osvobození“. Téměř na den přesně o třicet let později Chu Ťin-tchao připomenul třicáté výročí první výzvy novým šestibodovým návrhem. Krok Číny předcházelo výrazné oteplení vzájemných vztahů poté, co se na jaře 2008 ujal prezidentské funkce kandidát strany Kuomintang (KMT) Ma Jing-ťiou. KMT v letech předcházejících vítězství v prezidentských volbách zintenzivnila kontakt s Komunistickou stranou Číny na bázi „party-to-party“, čímž do jisté míry vytvářela paralelní „zahraniční“ politiku. Cesta ke zlepšení napjatých vztahů tak byla otevřena již dříve a Peking mohl trpělivě čekat na očekávané nahrazení Čen Šuej-piena z Demokratické pokrokové strany (DPP), strany podporující vyhlášení nezávislosti země pod názvem Tchajwan. Ke vstřícným krokům nové tchajwanské administrativy patří zejména zavedení přímého leteckého a poštovního spojení s Čínou a přijetí páru pand. Šest přednesených návrhů má následující znění:

- 1) přísné dodržování principu „jedné Číny“;
- 2) posílení obchodních vazeb, včetně vyjednávání o smlouvě o ekonomické spolupráci;
- 3) podporování personálních výměn;
- 4) zdůrazňování vzájemných kulturních vazeb;
- 5) povolení přiměřené účasti Tchajwanu v mezinárodních organizacích;
- 6) vyjednávání o mírové dohodě.

Návrh Chu Ťin-tchaa je významný i proto, že poprvé byla výzva adresována i Demokratické pokrokové straně, se kterou doposud představitelé Číny odmítli jednat. Chu uvedl, že Peking je připraven ke vstřícným krokům, pokud DPP jasně porozumí situaci a vzdá se secesionistických snah. DPP ovšem takto formulovanou výzvu odmítla.

Taipei reagovala ústy tiskového mluvčího prezidenta, který nový návrh přivítal. Nicméně samotný prezident Ma se k návrhu přímo nevyjádřil. Je zde několik důvodů proč ho zdánlivě vstřícný krok

Číny může znervózňovat. Russel Hsiao z Jamestown Foundation poukazuje na skutečnost, že Chu ve svém návrhu nezmínil tzv. „kompromis 1992“, ve kterém obě strany souhlasily s tím, že Peking i Taipei mohou tento princip interpretovat rozdílnými způsoby. Dotyčný kompromis je jedním z hlavních prostředků, kterými KMT ospravedlňuje současnou politiku vůči Číně. Pokud by se mělo ukázat, že ho Peking již neuznává, znamenalo by to pro současnou vládní stranu vážný problém. KMT uspěl ve volbách zejména proto, že sliboval zlepšení ekonomické situace, nikoli proto, že prosazoval zásadní změnu statu quo ve vztazích v Tchajwanské úžině vedoucí ke sjednocení s pevninou v rámci principu „jedna země, dva systémy“. Poslední průzkumy navíc ukazují, že podpora pro politiku prezidenta Ma klesá, stejně tak jako podpora pro sjednocení s Čínou klesla na historicky nejnižší úroveň a podpora pro nezávislost naopak stoupá, když si ji přeje téměř každý čtvrtý obyvatel (necelých 60% podporuje status quo).

Ma tento stav nemůže zcela ignorovat, přestože KMT má i většinu v parlamentu. Ve světle hospodářské krize se nedá čekat, že by kroky učiněné jeho vládou směrem k Číně, měly takový pozitivní hospodářský dopad, jakým tyto kroky byly vysvětlovány. Zdá se tedy, že přes význam, který je projevu Chu Ťin-tchaa přikládán, bude jeho přijetí nejednoznačné. Jedním z brzkých praktických dopadů může být přijetí Tchajwanu do WHO (podle bodu č. 5) za podmínek stanovených Pekingem. Signálem, že si současná administrativa uvědomuje znepokojení větší části populace z přílišného přibližování se k Číně, může být projev prezidenta v předvečer lunárního Nového roku k představitelům armády. Ma označil bojovou připravenost za důležitý vyjednávací prvek ve vyjednáváních s Pekingem a uvedl, že pozornost armády by neměla polevit i přes současné zlepšení vztahů.

The 2008 Mongolian local election to the provinces assemblies: MPRP's continuing dominance before the 2009 presidential election

Pavel Maškarinec

On 30 December 2008 local re-election was held in Mongolian capital Ulaanbaatar, followed from fact that election results to the regional parliament (Khural of Citizens' Representatives), held on 12 October, were invalidated due to insufficient voter turnout (the electoral law stipulates at least 50 percent voters participation). Seven political parties had nominated candidates to compete in Khural of Citizens' Representatives election in provinces and Ulaanbaatar in October, but main contest proceed between two biggest Mongolian parties – Mongolian People's Revolutionary Party (Mongol Ardyn Khuv'sgalt Nam – MPRP, or MAKN) and Democratic Party (Ardchilsan Nam – DP, or AN) – which after parliamentary election in June 2008, formed a grand coalition government. Two-party contest confirmed number of candidates put up by political parties. For example in Ulaanbaatar MPRP put up 45 candidates, DP 40 candidates, while other parties contested just a handful of seats each (from 1 to 15 candidates).

Election results in Ulaanbaatar confirmed landslide victory of MPRP in the local election. MPRP captured 36 of the 45 seats at stake, confirming victory from the 2004 election (36 of the 39 seats). In remaining 21 provinces MPRP captured most mandates in 17 of the 21 Khural of Citizens' Representatives, while DP obtained most mandates in remaining 4 provinces (in 2004 captured

MPRP most mandates in 18 provinces and in Ulaanbaatar, DP in 3 provinces and in 1 province finished contest equally).

Mongolia is a unitary political system, where on the one hand constitution provides local governments with a great deal of autonomy (for example, they may make independent decisions in relation to socioeconomic issues), but at the same time remains Mongolian political system highly centralized, and large portion of the local budgets are still provided by the national government. This fact thus in practice severely curtails autonomy of local-level governments, because they lack capacity to raise revenues and therefore depend heavily on transfers from the central government.

Importance of October's/November's local election thus lies above all in two aspects. First, despite high fiscal dependency of local governments and legislatures on state budget, local governors and their administration are important actors in relation to mining license holders. They decide whether to reject or accept a license application request and for this reason, the Mongolian politicians gave great attention to the 2008 local election. According to Mongolian press most members of Mongolian parliament (Ulsyn Ikh Khural) were paying to local election as much attention as they are competing for the election.

Second sense of local election lies in findings about confirmation of popularity the two grand coalition parties before presidential election in 2009. MPRP landslide victory thus gained this party advantage ahead of DP, and confirmed lead of MPRP, which was found out also in survey of Sant Maral Foundation held in October 2008. Survey results demonstrate MPRP lead in countryside and also in Ulaanbaatar, which was traditionally more likely stronghold of DP, and position of premier and chairman MPRP Sanjaagiyn Bayar as an unambiguously most popular Mongolian politician, with almost 50 percent support.

Both, above mentioned factors, thus give MPRP comparative advantage before incoming presidential election. Most serious problem for MPRP to keep presidency, thus constitute selection of party presidential candidate. Election of Ukhnaagiyn Khurelsukh (former member of parliament) as the new General Secretary of the MPRP, at its plenum on 20 December, can according to Mongolian observers signify, that Khurelsukh election to the post, in which he succeeded premier S. Bayar, constitute only first step opening the way for Bayar's presidential candidacy.

In the case of Bayar's candidacy will be MPRP main task to deal with the current president Nambaryn Enkhbayar, which was in 2004 elected as MPRP candidate (Enkhbayar is according to Mongolian citizens fourth most popular politician with about 15 percent support). Mongolian president is elected on the basis of universal, free, and direct suffrage by secret ballot (absolute majority run-off system) and candidates for presidency can put up only political parties which have obtained seats in the parliament.

Discrepancy between Enkhbayar and MPRP about candidacy would be potentially lead to Enkhbayar's candidacy against candidate his mother party, and thus constitutes for MPRP real danger. Possible problem of Enkhbayar's candidacy, put up for example Citizens' Will Party (Irgenii

Zorig Nam – CWP, or IZN) – third Mongolian parliamentary party –, lies above all in fact that it would be hamper Bayar's election in the first round of presidential election.

Alliance between Enkhbayar's supporters and supporters of DP's presidential candidate in second round of presidential election, thus would be serious threat to MPRP success in election. As an example of similar situation, it is possible to mention presidential election in 1993, resulting in victory for the incumbent Punsalmaagiyn Ochirbat defeating MPRP candidate Lodongiyn Tüdev. Ochirbat – who was Minister of Foreign Economic Relations and Supply in Mongolian pre-1990 communist government – had been elected president in 1990 as a representative of the ruling MPRP, but was rejected by the MPRP in 1993 and adopted by the opposition. In spite of different socio-political conditions between 1993 and 2008, constitutes deal between MPRP and Enkhbayar (its former chairman and premier in the period 2000-2004) obviously most important, or even only one, obstacle to retain MPRP presidency.

New York, Bali, Madrid, Londýn, Bombaj

Jaroslav Petřík

Pokračující vyšetřování teroristických útoků v Bombaji 26. listopadu, při kterých zahynulo 172 osob a více než 300 bylo zraněno, vyvolává pravděpodobně stejně tolik otázek, kolik nabízí odpovědí. Hlavním zdrojem informací je jeden z útočníků, kterého se podařilo zadržet živého — zbylých devět bylo zabito (američtí analytici však spekulují, že útočníků mohlo být až 23). Podle informací, které poskytuje, stála za útokem organizace Lashkar-e-Taiba (LeT, Armáda čistých). Tato skupina byla založena začátkem 90. let s podporou pákistánské tajné služby (ISI) k podpoře odporu proti indické vládě v Kašmíru. Po 9/11 byla oficiálně zakázána, přesto však provedla několik útoků a v roce 2006 se neúspěšně pokusila o útok v turisty oblíbeném státě Goa.

Množství teroristických útoků v indických městech v posledních měsících výrazně) vzrostl — během působení současné vlády premiéra Manmohana Singha si terorismus v Indii vyžádal cca 7000 obětí. Ze 14 hlavních útoků v posledních pěti letech se 4 uskutečnily v Bombaji. Poslední útok se však podstatně lišil, především způsobem provedení: typickou zbraní předchozích atentátů jak v Bombaji samotné, tak i v jiných indických městech (Jaipur, Ahmedabad a Bengalúru, Dillí, Gauhati) byly časované nálože ve vlacích nebo na bicyklech zaparkovaných na rušných tržnicích. Při posledním útoku ozbrojenci stříleli a házeli granáty přímo do davu. Tento styl zvaný fidayeen byl dříve používán právě ozbrojenci LeT v údolí Kašmíru-Srinagaru a Jammu; byla to i taktika útoku na indický parlament 13. prosince 2001.

Další výraznou odlišností jsou cíle útoku: hlavními terči byla místa oblíbená u západní klientely. Podle svědectví některých rukojmí se ozbrojenci zaměřovali především na občany USA, Velké Británie a Israele. To nasvědčuje o jiných motivech než předešlé útoky, včetně těch spáchaných skupinou Indian Mujahideen (která dříve hrozila útoky v Bombaji), a přibližuje tento útok stylu al-Kájdý. Jedním z cílů bylo židovské centrum kde při útocích zahynul bombajský rabín se ženou.

Zapojení al-Kájdý překvapivě napovídá i rukopis útoku. Třídenní chaos, který se podařilo rozpoutat v Bombaji, je téměř přesnou kopií zmařeného útoku známého jako Landmarks Plot, odhaleného

v červnu 1993 v New Yorku. Hlavními cíli nočního útoku měly být tři luxusní hotely na Manhattanu, vedlejší cíle měly zahrnovat tunely a další klíčovou dopravní infrastrukturu. Ozbrojenci se měli dopravit do města na člunech a k transportu si měli opatřit zásobovací dodávky.

Hlavním strůjcem plánu Landmarks byl Ramzi Yousef, který v únoru 1993 provedl první útok na Světové obchodní centrum se záměrem shodit obě budovy, což se mu ovšem nepodařilo. Přestože v té době ještě pravděpodobně nebyl součástí al-Kájdý, vyšetřování odhalilo, že měl kontakty s Bin Ládinem.

Dalším prstem ukazujícím na al-Kájdu je pravděpodobný motiv útoku v Bombaji. Zvolené cíle se vymykají těm v předchozích útocích: skupina Indian Mujahideen ideologicky čerpá z napětí mezi Muslimy a Hindy—útok v Ahmedabádu pojala jako odplatu za Gujarat, kde v roce 2002 hindské davy zmasakrovaly zhruba 2500 Muslimů v pomstě za domněle úmyslně zapálený vlak (ten se však vznítil nešťastnou náhodou). Ozbrojenci v Bombaji se však spíše než na hindské obyvatelstvo soustředili na místa navštěvovaná západními turisty. Snahu posílit protiislámské nálady v indické společnosti stále nelze vyloučit, může však hrát do karet i al-Kájdě, která možná vidí ve 150ti milionové muslimské populaci živnou půdu pro ideologii globálního džihádu a ráda by ji radikalizovala. Zatím se tak neděje, ovšem vyhraje-li příští volby opoziční strana Bharatiya Janata, která slibuje tvrdší postup proti terorismu, situace by se mohla změnit. Navíc skupina Deccan Mujahideen, která se k atentátům oficiálně přihlásila, požadovala propuštění muslimských bojovníků z indických věznic (především z Kašmíru) a lepší zacházení s muslimy v indické společnosti.

Nejpravděpodobnějším motivem útoku však byla snaha destabilizovat vztahy mezi Indií a Pákistánem. Útok na parlament v Dilí v roce 2001 přivedl obě země na pokraj války, poprvé od chvíle, kdy provedly jaderné testy. Tomuto motivu napovídá i poplašný telefonát pákistánskému prezidentovi krátce po útoku, kdy volající vydávající se za indického ministra zahraničí vyhrožoval vojenskou konfrontací. Analytici rychle poukazovali na možnou snahu atentátníků přimět Pákistán stáhnout vojáky z východních oblastí na hranici s Indií, což by usnadnilo bojovníkům Talibanu a al-Kajdy zesílit ofenzivu proti NATO v Afghánistánu. Indie je naštěstí tentokrát dostatečně zdrženlivá a otevřené vojenské konfrontaci se vyhýbá, přestože vztahy obou zemí jsou napjaté.

Za pachatele útoků v Bombaji byla oficiálně prohlášena LeT s pomocí některých Indů. Pákistán po nátlaku ze strany Indie, USA a Velké Británie provedl razii na výcvikové tábory LeT a zadržel řadu lidí, včetně velitele operací Zaki-ur-Rehmana Lakhviho. Hafiz Mohammad Saeed, zakladatel LeT a v současnosti šéf spřátelené charity Jamaat-ud-Dawa, je v domácím vězení, přestože se pokusil dokázat, že jeho školy neslouží jako náborová střediska pro LeT. LeT samotná zodpovědnost za útoky odmítla a obvinila jinou skupinu kašmírského odporu, Jaish-e-Mohammad (JeM), jejíž šéf Maulana Masood Azhar byl rovněž zadržen.

Vyšetřování a analýzy naznačují, že poslední z teroristických útoků na indickém subkontinentě, které se opakují až se záhadnou pravidelností, byl akcí skupiny jedinců s vazbami na LeT a JeM, avšak provedenou bez „institucionální afiliace“. Rovněž vágní zdůvodnění poskytnuté pravděpodobně falešnou skupinou Deccan Mujahideen přibližuje útočníky kategorii, kterou Paul

Pillar nazval „ad hoc terrorists“. Je nutno poznamenat, že stejně tak podstatné jako samotné násilí je pro teroristy mezinárodní pozornost, které akce vyvolala.

Tipy na publikace

VDM Verlag

Danzan Narantuya se ve své knize Religion in 20th Century Mongolia: Social Changes and Popular Practices, zaměřuje na analýzu proměn náboženských vyznání a jeho praxe v Mongolsku v průběhu 20. století. Narantuya demonstruje, jakým způsobem mongolský komunistický vzdělávací systém, ideologie a řada dalších politik napomáhaly utvářet názory, hodnoty a ideje většiny Mongolů v období socialistické éry a neopomíjí ani otázku po důvodech, osvětlujících do jaké míry a z jakých důvodů, dochází po pádu mongolského komunistického režimu v roce 1990, ke konverzi části obyvatel směrem k západním náboženským vyznáním.

Newsletter vyjadřuje názory autorů. Názory vyjádřené v textu nemusí být nutně stanoviskem Asociace pro mezinárodní otázky.

Koordinátorka projektu: Valérie Svobodová Minianalýzy: Jaroslav Petřík, Václav Kopecký, Michal Thim, Pavel Maškarinec
Tipy na publikace: Pavel Maškarinec Grafický návrh: Side2 Šablona: Petr Netuka Sazba: Pavel Maškarinec
Kontakt na redakci: newsletter.asp@amo.cz

Asociace pro mezinárodní otázky (AMO) Žitná 27, 110 00 Praha 1 Tel./Fax: +420 224 813 460 E-mail: info@amo.cz / www.amo.cz

© Asociace pro mezinárodní otázky 2009
